

Mahtinaisten puvut pikamuodin vastavirrassa – kansallispuvut kestävät aikaa

6.5.2026

Kansallispuvut käyttöön -tapahtuma kokosi Seinäjoelle Kalevan Navetalle kansallispukujen ystäviä, tekijöitä ja käyttäjiä lauantaina 25.4.2026. Taito Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseuran järjestämässä tapahtumassa kansallispuku näyttäytyi samanaikaisesti perinteikkyyden esille tuojana, juhla-asuna ja kestävän pukeutumisen esimerkkinä. Pikamuoti vaihtuu neljännesvuosittain, mutta kansallispuku voi kulkea suvussa vuosikymmenestä toiseen.

Kansallispuku on hitaan muodin keulakuva

Kansallispuku valmistetaan perinteisistä materiaaleista. Hamekankaana on tyypillisesti puuvilla- tai pellavaloimeen kudottu villakangas. Paita on pellavaa ja liiviosa pellavaa, samettia tai villaa, variaatioita löytyy kymmenittäin. Kansallispuku valmistuu lähes puhtaasti käsityönä, ja monet valmistavat pukunsa itse esimerkiksi kansalaisopiston kurssilla. Toisaalta usealta löytyy kaapista suvun perintöpuku, pukuja on mahdollista vuokrata ja käytettyjäkin kansallispukuja liikkuu runsaasti sosiaalisen median myyntialustoilla. Käytetyt puvut ovatkin melkoisen haluttuja. Jokainen, joka yhtään tuntee pukujen valmistuksen vaativuutta tai haluaa päästä helpommalla kuin itse kutoen, haluaa pelastaa arvokkaan materiaalin talteen ja ottaa sen käyttöönsä.

Perinteiset puvut ovat löytäneet nuoren polven käyttäjiä kansanmusiikkiharrastuksen myötä. Kuvan lapsilla yllään Munsalan puvut (kuva: Anu Palomäki, 2026).

Arvokkuudesta huolimatta kansallispuvun luonnonmateriaalit ovat likaa hylkiviä ja vahingon sattuessa kestävät myös varovaisen käsinpesun. Monissa puvuissa on myös esiliina, jonka voi tarvittaessa vaihtaa, jos

se ajan saatossa vaikkapa kellastuu tai kerää itseensä ikilikaa.

Puvut kestävät myös aikaa: erään kirjoittajan oma, 23 vuotta sitten valmistunut Alavuden puku tuntuu vielä lähes uudelta, kun kuitenkaan saman aikakauden vaatteita ei ole muuten säästynyt lainkaan. Toisen kirjoittajan Ilmajoen puvun hame puolestaan on 1900-luvun alkupuoliskolta. Pukukauppojen myötä se pelastui museoinnilta, pääsi jälleen käyttöön ja sai uuden elämän lähes sata vuotta valmistumisensa jälkeen.

Hintaa puvuille toki kertyy: käsityönä valmistetun puvun arvo nousee useampaan tuhanteen euroon, puhumattakaan vaikkapa muinaispukujen koruista, jotka voivat olla tuhansien eurojen arvoisia jo itsessään. Ahkerassa käytössä puku maksaa itsensä kuitenkin ajan saatossa takaisin. Samalla sen arvo voi myös kasvaa esimerkiksi puvun harvinaistuessa tai siihen kuuluvien korujen arvon noustessa.

Kansallispuku elää sekä ajassa että käyttäjänsä mukana

Kansallispuku on kestävä paitsi materiaalien, myös muokattavuuden puolesta. Voisi sanoa, että kansallispuku on erityisesti naisten käytössä puku, jonka tarkoitus on mukautua kehon mukana, ei päinvastoin. Hameiden vyötärön laskokset ovat avattavissa, liivit levennettävissä ja helmat käännettävissä. Tarvittaessa pukuun voi hankkia uuden paidan tai huivin. Nappeja, nyörejä, hakasia ja koruja on niin ikään mahdollista päivittää ilman, että koko puku tarvitsee uusia. Monessa puvussa nuorten naisten asusteena olevat nauhat voivat aikuistumisen myötä vaihtua tykkimyssyyn, mikä tuo pukuun uutta arvokkuutta. Tässä asiassa ollaan nykyään varsin joustavia: jokainen voi valita, mitä asustetta haluaa käyttää, vai jättääkö sen kokonaan pois.

Varsinkin virallisiin, tarkistettuihin kansallispukuihin ja perinneasuihin kuuluu tietty pukeutumisohje, jota jotkut haluavat seurata tarkasti. Yhä useampi ajattelee kuitenkin kansallispukujen oleva osa elävää perinnettä ja Karjalaisen nuorisoliiton vuonna 2015 lanseeraama ”tuunaa mun perinne” on rohkaissut tuunaamaan pukuja ja käyttämään niitä monipuolisesti ilman tiukkoja pukeutumissääntöjä. Käytössä oleva ja muuntuva perinne kantaa paljon pidemmälle kuin kaappiin pölyttymään jäänyt asu, jota ei uskalla ottaa käyttöön väärin tekemisen pelossa.

“Kolome komiaa puvuissaan!” Vasemmalta oikealle Anu Palomäki Alavuden kuoropuvussa, Elina Huhta Ilmajoen kansallispuvussa sekä Taina Seppälä-Kolkka Euran muinaispuvussa (kuva: Alli Kallaniemi, 2026).

Mahtinaisten asut kantavat historiaa

Muinaispuvut edustivat kansallispukujen ohella suomalaista pukuperinnettä. Muinaispuku perustuu Suomesta tehtyihin noin 1000–1200-lukujen viikinki- ja ristiretkiajan hautalöytöihin. Tuohon aikaan vain kaikkein vauraimmat, varsinaiset mahtinaiset, haudattiin pakanallisin menoin pukujensa ja arvokkaiden korujensa kanssa. Euran muinaispuku perustuu rikkaaseen hautalöytöaineistoon. Juhlapuvussaan haudatun emännän korujen runsaus, pronssipäällysteinen veitsentuppi sekä muut yksityiskohdat kertoivat naisen vahvasta asemasta ja arvostuksesta omassa yhteisössään.

Euran muinaispuku oli ensimmäinen pukuennallistus Suomessa, jossa keskeisenä periaatteena oli seurata mahdollisimman tarkasti arkeologisia hautalöytöjä ja luoda tieteellisesti perusteltu kokonaisuus. Euran muinaispuku löydettiin Euran Luistarissa sijaitsevasta muinaishaudasta vuonna 1969, niin kutsutusta Euran emännän haudasta, joka ajoitettiin vuosille 1020–1050. Euran muinaispuku oli ainutlaatuinen, koska kaikki sen elementit olivat peräisin samasta haudasta. Muinaispuvusta arvokkaan tekivät sen paksut villaiset kankaat sekä näyttävät, viikinkiaiheiset pronssikorut, kuten ketjut, riipukset, rannekorut, käädyt, sormukset sekä puukko tuppeineen. Euran muinaispuku sai laajempaa huomiota, kun presidentti Tarja Halonen käytti sitä itsenäisyyspäivän vastaanotoilla vuosina 2001 ja 2017.

Taina Seppälä-Kolkka kertoo Euran muinaispuvustaan: ”Sain Euran muinaispuvun äidiltäni vuonna 2000, ja se on minulle paljon enemmän kuin arvokas juhla-asu. Se edusti äitini kädenjälkeä, aikaa ja rakkautta, jotka hän tähän pukuun antoi. Puku ei syntynyt hetkessä tai kiireessä, vaan äitini valmisti sitä pitkään ja huolellisesti, vaihe vaiheelta. Muistan yhä, kuinka pääsin äitini johdolla osallistumaan puvun tekemiseen. Pääsin tekemään esiliinan kuviointia, joka vaati voimaa, tarkkuutta ja kärsivällisyyttä. Se oli tärkeä hetki, sillä sain konkreettisesti olla osa jotakin, jolla oli sekä henkilökohtaista että kulttuurista merkitystä. Minulle tämä puku on arvokas osa sukuperintöä. Se kantaa mukanaan tarinaa äitini taidosta ja omistautumisesta sekä omista muistoistani hänen rinnallaan. Toivon, että puvun arvostus siirtyisi aikanaan tyttärilleni ja edelleen heidän jälkeläisilleen, säilyttäen samalla sekä perinteen että siihen kietoutuneen rakkauden.”

Sekä kansallispuvulla että etenkin muinaisasulla on suora kytkös juuriimme, sillä Suomen eri paikkakuntia edustavissa puvuissa näkyy alueen historia: joko suorana rekonstruktiona yli tuhannen vuoden takaa tai vaikkapa villahameen flammuraitakuviona, joka on ehkä jo satojen vuosien ajan kudottu paikkakunnan naisten hameisiin taitavissa käsissä. Mikä olisi parempi tapa nykymaailman melskeessä tuntea juurtuvansa suomalaisuuden syvään olemukseen, kuin kantaa yllään esiäitien taidonnäytteitä, joiden historia ulottuu kauas omaa elämää pidemmälle ja tekee menneisyydestä näkyvän, tuntuvan ja elettävän osan tätä päivää.

Naiset kansallispukukulttuurin edistäjinä

Naisvaltaisten toimijoiden aktiivinen ja päämäärätietoinen työ on kansallispukuperinteen keskiössä: Taitoliitto, Kalevalaisten naisten Liitto, nuorisoseurat, Suomen kansallispukuyhdistys ja Suomen kansallispukujen ystävät kukin tahollaan ja yhteistyössä ylläpitävät kansallispukuihin liittyvää kulttuuria. Kansallispukujen valmistaminen on edelleen vahvasti naisvaltaista, mutta miesten pukuja toki käytetään myös aktiivisesti. Kansallispukutapahtumiin ja -tekemiseen miehet otetaan lämpimästi ja ilolla vastaan. Esimerkiksi Kansallispuvut käyttöön -tapahtumassa ainoana esillä ollut miesten puku, Karlebyn puku herätti huomiota ja sai runsaasti positiivista palautetta.

Kansallispuku kantaa usein mukanaan historiaa: voi olla, että omaa pukua varten on säästetty pitkään, puvun valmistumiseksi on valvottu pitkiä öitä lasten nukkuessa, tai muuten vähälle sanoitukselle jäänyt äidinrakkaus on kudottu loimilankojen sekaan perintöasuun. Perinnetaidot siirtyvät käsitöissä eteenpäin, mutta kansallispuvut kytkeytyvät myös osaksi muuta perinnekulttuuria: esimerkiksi kansanmusiikkitapahtumissa puvut ovat enemmän sääntö kuin poikkeus ja tanhuryhmät esiintyvät edelleen mielellään kansallispuvuissa. Tästä osoituksena kansallispuvun jalkineina näkee usein virallisten kenkien rinnalla myös tanhukenkiä.

Kansallispuvut kansallistunteen terveenä perustana

Kansallispukujen käyttö liittyy vahvasti perinteiden tuntemiseen ja ylpeyteen omasta taustasta sekä kulttuurista. Samaan aikaan syntyy arvostus muita kohtaan: monelta kansallispuvun aktiivikäyttäjältä löytyy useamman eri paikkakunnan puku – yhteys alueeseen voi olla melko ohutkin ilman että puvun käyttäjän ajatellaan omivan toisen alueen kulttuuria. Suomalainen kansanpuku- ja perinnekulttuuri onkin yllättävän

kansainvälistä: yhteistyötä tehdään Pohjoismaissa, Baltian maissa, Irlannissa ja monilla kansainvälisillä foorumeilla. Oman taustan arvostaminen voi auttaa myös ymmärtämään muita, erilaisia kulttuureita.

Kansallispukua ei voi ostaa pikaisella päätöksellä tai vain yhtä iltaa varten. Puku on aina investointi, joka ilmentää taitoa, materiaaleja ja perinteitä. Sen arvomaailma sopii tähänkin päivään: kansallispuku muistuttaa, että kaunein vaate on huolella valmistettu, hyvänä pidetty, sopivaksi muokattu ja rakkaudella eteenpäin annettu.

Anu Palomäki
Senior Project Manager
SEAMK

Elina Huhta
Asiantuntija TKI
SEAMK

Taina Seppälä-Kolkka
Asiantuntija TKI
SEAMK

Kirjoittajat toimivat Etelä-Pohjanmaan aluekehittäjinä ja ovat kansallispukujen ja kansanmusiikin harrastajia SEAMK Luonnonvara- ja biotalous sekä Kestävät ruokaratkaisut-tiimeistä.